Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-234570-p0001-9

Im 3726
S

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-234570-p0002-4

דקדוקי

לא תנאף

בשנת תצ"ז

HENR. CHRIST. IMMAN.
FROMMANNI

RABBI
LIBIDINOSUS
JUDAICOGERMANICE

SEORSUM RECUDI
CURAVIT

IO. HENR. CALLENBERG
Phil. Prof. Ord.

HALAE

In typographia Instituti Judaici

CIↃ IↃ CC XXXVII.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-234570-p0003-0

דיא רב ווילשט איין רעכטן סיג צו דער תורה אונ' אלות אמכן · דארום טוטט דוא זאלכט אויך ביים לא תנאף · אונ' ביטט דעטט ווען אין דיינר דרשה מדקדק אונ' טפריכטט · ניכט נור דאט אליין הייטט ניאוף ווען אן במעשה מזנה איזט אונ' און קייטהייט טרייבט · זונדרן אויך דאז הייטט זנות ווען אמן איינה פרעמדי אשה באצבע קטנה מיט דעם קליינן פינגר אן ריהרט · אדר ווען אמן זיא נור רעכט אין פנים אן זיכט ווען עט גלייך איינה בתולה אונ' אכזוערת וועדי : ולא זו בלבד זונדרן דוא גיאמטט נאך ווייטר אין דען דקדוקי המצוורת אונ' זאגטט דאט אמן אויך נור דורך מחשבות אונ' הרהורים קעני עובר זיין אויף לא תנאף ·

למשל ·

למשל· ווען מאן דיא גפארבטי קליידר איינר אשה אן זיכט· אדר אנדרי תכשיטין· דאז איזט זייא עבן זוא פיל:

אין דעם דריטן פרק פון מסכת ברכות דף כ"ד עמוד א' וירד אלזוא גלערנט כל המסתכל באצבע קטנה של אשה· כאלו מסתכל במקום התורף· אמר רב חסדא שוק באשה ערוה· אמר שמואל קול באשה ערווה· אמר רב ששת שער באשה ערוה· דאז הייזט· ווער דא אן זוגט דען קליינן פינגר פון איינר אשה· דאז איזט גלייך אלז ווען ער אירה ערווה גזעהן העט: רב חסדא זאגט· דאז טענקל פון איינר אשה איזט ווית דיא ערווה זעלבסט: שמואל זאגט· ווען איינר איינה אשה זינגן הערט· דאז איזט זוא פיל אלז ערוה זעלבסט: רב ששת זאגט דיא האר פון איינר אשה איזט ערוה:

אין מסכת כלה פרק ראשון ע"א זאגן דיא רבנים· כל המסתכל באשה בכוונה כאלו בא עליה· מכאן אמרו חכמים כל הנוגע באצבע קטנה אשה כאלו נוגע באותו מקום: דאז איזט· ווער איינה אשה נור אן זוגט· דאז איזט זוא פיל אלז ווען ער איט איר העט מזנה גוועזן פון דאנן האבן

דיא חכמים גזאגט · ווער דען קליינן פינגר פון איינר אשה אן רירט · איזט אלז ווען ער זיא אן אירה ערווה אן רירטי :

דארט אין מסכת בבא בתרא ווירד דער פסוק אויז ישעיה ל"ג ט"ו · עוצם עיניו מראות ברע אלזוא מפורש · אמר רבי חייא בר אבא זה שאינו מסתכל בנשים · בשעה שעומדות על הכביסה : היכי דמי אי דליכא דרכא אחרינא · אנוס הוא · אי איכא דרכא אחרינא · ואזיל בהאי · רשע הוא : לעולם דליכא דרכא אחרינא · ואפי' הכי איבעי ליה למינוס נפשי · דאז הייסט · ווען דער נביא שפריכט דער דא זיינה אויגן צו שליסט פון צו זעהן בויזש · שפריכט רבי חייא איין זון אבא · דיזש איזט · ווער ניכט דיא ווייבר אן לוגט · צו דער צייט · ווען זיא שטין אונ' וואשן · דא ווערט נון אין דער גמרא גפראגט · וויא איזט דיזש צו פרשטיאן · דאש אן קיינה אשה בייא דער וועש אן זעהן זאל · איזט עש זוא צו פרשטין · ווען אויך קיין אנדרר וועג דא איזט · זוא איזט ער יוא גצוואונגן דאש ער זיא אן זיכט · וויל ער זונשט ניכט פר בייא גיאן קענטי · איזט עש אבר זוא צו פרשטין · דש אין אנדרר

וועג

וועג דא איזט · אונ' ער גיט דאך איבר דיזן
וועג וואו דיא אשה שטיט · זא איזט ער יוא
איין רשע צו נענן : אונ' עש ווירד דארט
גיאנטווארטיט · עש בלייבט איאר דא בייא ·
דאש דיזט מוז פֿרשטאנדן ווערדן · ווען אויך
קיין אנדרר וועג מער דא איזט · איי איזט קשה
וויא וויל ער פֿאר בייא גיאן קענן · תשובה ·
ער מוז זיך גוואלט אן טון · דאש ער זיא אין
פֿאר בייא גיאן ניכֿט אן זיכֿט · נעמליך ער מוז
דיא אויגן צו מאכֿן וכו' : אין פרק הרואה זאגן
זיא · העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק
לעולם הבא · ווער הינטר איינה אשה דורך
באך גיט · דער האט קיין חלק לעולם הבא :

אין מסכת ברכות דף ס"א ע"א לערנן
דיא רבנים · המרצה מעות לאשה מידו לידה
כדי להסתכל בה · אפי' יש בידו תורה ומעשים
טובים כמשה רבנו · לא ינקה מדינה של גהינם
וכולי : דאז הייסט · ווען איין מאן איינר
אשה געלט גיבט אויש זיינר האנד אין אירה
האנד אויף דאש ער זיא אן זעהן קענט · אויב
נון גלייך איין זאלכֿר בן אדם זא פֿיל תורה אונ'
מעשים טובים העטי אלז משה רבנו ע"ה · זא
בלייבט ער דאך ניכֿט פֿרייא פֿון דעם גריכֿט
אין גהינם :

דער פסוק ונשמרת מכל דבר רע (דברים
כ"ג ט)· ווירד אלזו אין דעם ערשטן
פרק פון ע"ז דף כ' ע"א גדרשת· שלא יסתכל
אדם באשה נאה· ואפי' פנוי באשת איש ואפי'
מכוערת: ולא בבגדי צבע אשה: אמר רב
יהודה אמר שמואל· אפילו שטוחין על גבי
כותל וכו': דאז איזט· עס זאל קיין מאן איינה
שיני אשה אן זעהן· אונ' אויב זיא גלייך קיינן
מאן האט· אונ' ווען זיא גלייך מיאוס איזט:
אויך זאל קיין זכר דיא געפארבטי קליידר פון
איינר אשה אן זעהן· שמואל זאגט· ווען דיא
קליידר אויך נור אן דער וואנד הענגן· זאל זיא
אויך קיין בן אדם אן זעהן:

דער בעל שני לוחות שרייבט אין אות ק'·
וועלכש זיך אן פאנגט קדושה· נעמליך דף
צ"ג ע"ב: לא תנאף כולל בעילת כל העריות·
אבל עוד דרשו בו לא תנאף נוטריקון לא
תהנה לאף· ופירשו המפרשים· שר"ל
שאסור להריח ריח אשת איש המבושמת וגו':
דאז איזט טייטש· דיא מצוה לא תנאף. דוא
זאלסט ניכט אן קייטן· בגרייפט זומר אונטר
זיך אללייא עריות· אבר דיא חכמים דרשן
דורך נוטריקון דאריבר· דש דיא ווערטר לא
תנאף זוא פיל הייסן אלז לא תהנה אף· וועלכש
דיא

דיא מפרשים אלזוא ערקלערן · כלומר · דאש
עש אסור זייא זוא נאהט בייא איינר אשה צו
שטין · אלז מאן דען געשמאק פֿון דעם געווירץ ·
וואו מיט זיך דיא ווייבר צו גווירצן פפלעגן ·
מיט דער נאז ריכֿן קענטי · אונ׳ איינה הנאה
דא פֿון האבן :

אונ׳ דוא און קייששט · כלומר דוא בישט
זעלבשט זאלכֿי דקדוקי המצוות ניכֿט מקיים :
דען מיר לעזן אין דער גמרא ברכות פרק
שלישי דף כ׳ עמוד א׳ · דאש איין גרויסר
תנאי מיט דעם נאמן רב גידל זיך בייא דער
טיר פֿון דער מקווה וואו דיא נידות טבילה
גינגן נידר געזעצט האט · אום דיא ווייבר צו
זעהן · דיא דא אויש דער טבילה הרויש קומן
ווערדן : אונ׳ אלז זיך דיא אנדרי חכמים זייני
חברים זעלבשט דריבר מתמי׳ ווארן · אונ׳
פֿראגטן אין דעשט וועגן אויב ער זיך דען
ניכֿט פֿירכֿטי דאש דער יצר הרע אים אלרלייא
מחשבות זרות אונ׳ הרהורים רעגין ווירד פֿר
אורזאכֿן דען אין מסכת כלה ע״ב זאגט ר׳ יוחי
בר יאשיהו · כל המפנה דעתו בנשים סוף בא
לידי עבירה · ווער זיין גדאנקן אויף ווייבר
קערט · דער קומט צו לעצט צו איבר טרעטונגן :
דא וואר ער אטיב ניין ער פֿירכֿטי זיך ניכֿט ·

דען דיא ווייבר ווערן אין זיינן אויגן נור אלז וויא דיא וויסי געגז : דעסט גלייכן ווירד אויך דארט ערצילט פון ר׳ יוחנן · דש ער אום צו זעהן דיא ווייבר אויט דער מקווה גיאן · זיך עבן פאלם פאר דער טיר הין גזעלט האט · אונ׳ דאז אויט זייני תלמידים ניכט הינטר זיינה ערמה אונ׳ הרהורים רעים קומן מעכטן · זוא זאגטי ער · דאט זיינה כוונה ווערי אויך דש אלי ווייבר אין זעהן מעכטן אונ׳ עבן זאלכי טיני זרע גווינן וויא ער וואר :

אונ׳ אין דער גמרא פון פסחים דף ק״יא ע״א לייאנן מיר דיזט · האי מאן דפגע באיתתא בעדנא דסלקא מטבילת מצוה · אי איהו קדים ומשמש · אחדא ליה לדידיה רוח זנונים אי איהי קדמה ומשמשה · אחדא לה לדידה רוח זנונים : דאז הייסט אויף טייטש : ווער איינה פרויא בגעגנט צו דער צייט ווען זיא נאך דען נירות אויט דער טבילה קואט · ווען דער יעניגי · דער זיא בגעגנט עהיר משמש המטה איזט · זוא ערגרייפט אין איין רוח זנונים · ווען אבר דיא אשה עהיר אטאט איזט · זוא ערגרייפט זיא איין רוח זנונים :

אם כן ממה נפשך · לעולם איך וויל דווקא זאגן ר׳ יוחנן האט קיין מחשבה רעה גהאבט ·

גהאבט· זוא האט ער דאך על כל פנים בייא
דען נטיק איינה בויזה מחשבֿה גורק געוועזן·
דאס זיא איין רוח זנונים דריבר ערגריפֿן·
וועלכֿס בוודאי איין חטא איזט· נון הייסט
עס יוא אין פרקי אבות כל המחטיא את הרבים
אין מספיקין בידו לעשות תשובה דאז הייסט·
ווער פֿיל זינדיגן מאכֿט· דער קאן ניכֿט גנוג
תשובֿה טון: האט ער נון זעלבסט איינה בויזה
מחשבֿה גהאבט וועלכֿס בלי ספק געוועזן איזט
(דען ממאי טעמא זאלט ער פֿאר דיא מקווה
הין גיאן· משה רבנו ע"ה יהושע אונ' אנדרי
נביאים אונ' עמודי עולם זיין נאך טענר געוועזן·
ווארום האבן עס דיא ניכֿט גטאן· ובוודאי
העטן זיא עס גטאן ווען אס איינה מצוה זיין
זאלטי)· אלא מאי זוא האט ער זיך מכֿוון
געוועזן לדבר עבירה אונ' איזט חייב משום לא
תנאף: אונ' ממילא איז זיין חטא נאך גרעסר
געוועזן זיין· וייל ער גמאכֿט דאס אנדרי אין
מירן הרהורים האבן איבר פֿארן לא תנאף·
דען ער האט זיך יוא דענטט ווען הין גטטגלט
דאס דיא ווייבר וועלכֿי קיינה טיני מענר האבן·
אין רעכֿט אן זעהן מעגן אונ' אויך זיינה צורה
אונ' תואר פניו מהרהר זיין אונ' מחשבה דרויף
האבן· דאס מיט זיא זאלכֿי טיני קינדר גווינן
מעכֿטן:

מעכֿטן: ווער האט אין דא צו אכֿריח גוועזן הייסט דאז ניכֿט נאך דען מצות דרבנן אויף לא תנאף עובר זיין:

אין מסכת בבא מציעא · פרק השוכר את הפועלים אין דער ערסטן הלכה · ווירד גלערנט · דט ריש לקיש · דער פֿאר הער טוין איין לאדרן גוועזן איזט · וויא תוספות דארט בווייזט · אונ' איין גזלן גווארדן · אלז ער איין אמל בייא דעם וואסר גינג · אונ' גזעהן דאס זיך רבי יוחנן הנ"ל גבאדן האט · וועלכֿר איינה שיני ברי' זאל גוועזן זיין · דא אאג ערגראכֿט האבן עס ווער איינה זוא שיני אשה · אונ' וואר אויש תאות זאה זוא ערהילט · דאס ער פֿון דער בריקאין דאז וואסר הין איין גשפרונגן איזט · אום זיינה תאוה צו ערפֿילן · אונ' אין מאגס צו זיין: אלז זיך רבי יוחנן דריבר פֿר וואונדרט האט · אונ' צו אין זאגטי דיינה גבֿורה ווער גוט תורה צו לערנן · דא ערקענטי ער דט עס קיינה אשה וועריי · אונ' שטונד שטיל · אונ' וואר אתֿרעם דט עס קיינה אשה וואר: דא שפראך רבי יוחנן ווייטר צו אים · ווען דוא ווילסט חוזר למוטב זיין · זוא וויל איך דיר איינה שוועסטר צור כלה געבן · דיא נאך שענר איזט אלז איך: אלז דען וואודי ער ארוצה · אונ'

טאט וואש רבי יוחנן האבן וואלטי· דאש ער נור
זייני שוועשטר בקוואן מעכטי· וועלכש אויך
גשעהן· אונ׳ נאם אין ר׳ יוחנן דר נאך מיט
אין רא״ז בית המדרש דאש ער מיט פסקן זאלטי
אונ׳ ריניש מאכן אין דער גמרא: אלז זיא נון
איין מאל אין דעם בית המדרש זאסן· אונ׳
עש קאם דער דין פֿאר· ווען דיא כלים· אלז
שווערט אונ׳ שפיש אונ׳ אנדרי כלי משחית
מקבל טומאה זיין קענטן· אונ׳ אלי זאגטן· דש
זיא אלז דען קענטן מקבל טומאה זיין· ווען זיא
פֿערטיג געמאכט ווערן· דא וואר גפֿראגט·
ווען דאך דיא כלים פֿאר פֿערטיג קענן געהאלטן
ווערדן: רבי יוחנן זאגטי זיא קענטן אלז דען
פֿאר פֿערטיג געהאלטן ווערדן· ווען זיא דער
בעל מלאכה אין פֿייאר גגלייאט העט· ריש
לקיש אבר זאגט ניין· זונדרן ווען מן זיא אים
וואסר הארט גאמכט האט· אלז דען זיין זיא
ערשט רעכט פֿערטיג: דא האט עש ר׳ יוחנן
באנג גטאן· דש ריש לקיש עש בעסר גטראפֿן
האט אלז ער· אונ׳ ער וואר פֿול רגזה אונ׳
שפראך· איין גזלן ווייש פֿון דען יעניגן זאכן
אן בעסטן צו רידן· וועלכי ער ביים זיינם
אומנות גברויכט· כלומר· וויל דוא איין גזלן
גוועזן· זא ווייסט דוא פֿון זאלכן כלי זיין·

וועלכי דיא גזלנים גברויכן אן בעסטן צו זאגן ·
דארויף וואר זיך דער ריש לקיש אויך מרגז אונ׳
שפראך צו איהם · וואס האסטו איר דען נון פֿאר
נוצן גשאפֿט דאס דוא איך פֿון איין ערסט
אומנות וועג גנומן האסט · איך ווער דארט
אונטר דען גזלנים גלייך פֿאלס ר׳ גנענט וואָרדן
גלייך וויא איך היער אונטר אייך לערנים רבי
גנענט ווערדי · וואס האב איך דען ווייטר
פֿאר איין יותרת דאס איך איך צו אייך האב
אדבק גוועזן וכו׳ :

דארויט קאן אמן זעהן · אויב שון ריש
לקיש למראות עינים פֿאר דען מענטן אום
דער טוועטער דעז רבי יוחנן ווילן תורה גלערנט
האט · אונ׳ זעלבסט אלוות דרבנן אתקן גוועזן ·
זא וואר ער דאך אין זיינם הערצן נאך איין
גזלן אונ׳ רועה זונות כבראשונה · דען ער
האט יוא חרטה גהאבט דט ער דעם ר׳ יוחנן
האט ציית גוועזן · אונ׳ אויך גהערט איין גזלן
צו זיין · וויל ער עבן ניכט גאר צו גרויסי הנאות
דא פֿון גהאבט · וויא ער זיך אפֿטר איין
גבילט האט · אונ׳ דארום איינטי ער דאס
דער כבוד אליין רבי גנענט צו ווערדן · ניכט
פֿיל ברייטט · דען דיא גזלנים העטן אין
אויך זוא גהייסן · וויל ער איר ראש וואר ·
אונ׳ דאז ווער איין טון :

ווייטר איז מסכת נדה · פרק יוצא דופן דף מ"ז עמוד א' ווירד ערצילט · דאס רבי שמואל געבן געזעהן העט וויא איינה בתולה זאה וואו בסימנים העליונים אונ אויך בסימנים התחתונים אויש זיכט ווען זיא בוגרות ווירד · דא גינג ער הין אונ נאם זיינה דינשט מאגד אונ וואר זיא אלי טאג בודק אום צו זעהן וויא דיא דדים אונ דיא ערווה זיך משתנה זיין · דאס איינה עבירה איזט אפילו איין ווארט ווייטר דא פון צו רידן : וויא איזט נון דען דיזר נזהר געוועזן מן כל הנוגע באצבע קטנה של אשה כאלו נוגע באותו מקום אונ אן דען אנדרן מדריגות אונ אזהרות · ער האט זיא יוא בלי ספק דער צו באותו מקום אן דער ערווה געזעהן אן געגריפן אום צו זעהן אם שנתמעך הכף : אונ בוודאי · ווען פון איינם אנדרן זאלכי זעטיס פרצילט ווערדן זאלטן · דער קיין רבי אדר למדן ווער · זא ווערדן אלי מודה זיין אונ זאגן דאס ער איין פושע ישראל אונ רועה זונות געוועזן · וויא עס אויך באמת איזט · דען הרהורי דעבירה קשו מעבירה : מהיכי תיתי נון זאל עס איינם למדן מותר זיין · איזט דען איין זאלכר ניכט עבן זא וואול איין בן אדם אלז איין אנדרי · דער קיין רבי איזט · האט ער ניכט

ניכט עבן איין זאלכן יצר הרע וויא אנדרי · פשיטא · אול גוויס דער יצר הרע איזט נאך גרעסר בייא איין אלז בייא עמי הארצות: דען איין עם הארץ זאלט דאך נאך ברוב אויך דיא מצוות דרבנן צו האלטן אול אין דעם סיג צו בלייבן· אבר דיא רבינים זעלבסט איין אירי אצוות ווערן נור פאר דען הדיוטים · איין אבר ווער אליס מותר· זיא קענטן זיך זעלבסט טוין פסקנו:

אול דא איט זיא אלי מעשים הרעים נור אליין טון קענטן· האבן זיא גוואלט דעם המון עם איינה מורא אן צו מאכן· דאס זיא ניכט איין אמל דא פון רידן אדר גדענקן זאלן · ווען זיא זעהן דאס איין למדן איינה עבירה טוט· דען זיא האבן גזאגט המהרר אחר רבו כאלו מהרהר אחר שכינה· דאז הייסט ווען איינר איבלס דענקט פון זיינם רבי דאז איזט זוא פיל אלז ווען ער איבלס דענקט פון הק"בה זעלבסט: דיזס ווירד נון דייטליך מפורש דורך דאז וואס זיא אן איינם אנדרן אורט גזאגט דא עס הייסט· תלמיד חכם שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה שמא עשה תשובה· שמא לא סלקא דעתך· אלא בוודאי עשה תשובה· דאז הייסט. ווען איינר זיכט דאס איין ת"ח איינה

עבירה

עבירה טוט ביים גאט זאל מאן ביים נאכט ניכט איבל דא פֿון דענקן· דען פֿיליכט האט ער תשובה גטאן· דוא זאלטט אבר ניכט דענקן פֿיילייכט זונדרן גוויש האט ער תשובה גטאן: ממילא ווען עט פֿאר הער הים המהרהר אחר רבו איזט זוא פֿיל אלז המהרהר אחר תלמיד הכם: וואט דאז נון פֿאר איינה חוצפה איזט זיך מיט דער שכינה כביכול צו פֿר גלייכן· דאז איזט יוא איין רעכטר חירוף וגידוף אונ׳ חילול השם: מאן יימר דאט איין למדן זוא איין בעל תשובה גלייך איזט· ווארום זאל מאן ניכט דא פֿון דענקן ווען ער איינה עבירה טוט· אונ׳ ווען ער בפרהסיא האט חוטא גוועזן זאלט ער אויך בפרהסיא תשובה טון· דאז וויל דער קידוש השם האבן· וויא טלעכטי בעלי תשובה אבר דיא חכמי התלמוד אונ׳ דער רוב פֿון דען איציגן רבנים זיין· איזט בע״וה ידוע לכל אונ׳ צוואהר פֿון דען אלטן רבנים זייגן אירי מחלוקות אונ׳ רכילות אונ׳ לשון הרע וואט זיא פֿאר בריות גוועזן· וויא מן אויט דער גמרא זעלבשט· בפרט אבר אויט דעם יוסיפון בן גוריון זעהן קאן· וויא זיא האבן דיא איינשטי צרות אונטר ישראל מן גריכט קודם חרבן בית שני אונ׳ גורם גוועזן

גוועזן דאס פֿיל אמאל און טולדיג בלוט איזט פֿר
גאסן וואָרדן אום אירר גאוה אונ׳ קמצנות ווילן׳
וויא דיא רבנים אילזונר ברוב באאפֿן זיין ווייט
איין אידר בר ישראל אן בעטטן׳ עט טיקט
זיך אויך ניא רעכֿט וואס איר לעזן אין מסכת
סוטה דף כ״ב ע״ב עושים מעשי זמרי ומבקשים
שכר כפנחס דאז איזט טייטש זיא טון זאלכֿי
מעשי הרעים גלייך וויא זמרי דער זון סלוא׳
דער זיך מין דיא מדינית מרבק וואר (במדבר
כ״ה) אונ׳ וואלן דאך זא פֿיל שכר דא פֿאר
האבן אלז פנחס׳ דאך די להכימא ברמיזא׳
איין אנדרר מאל אי״ה וואלן איר נאך מער פֿון
דיזן ענין רידן:

אילזונר איזט נור גנוג ווען איר דארויט
ערזעהן׳ דאס דער פסוק היער אמת רידי
פֿון דען דרשנים אונ׳ מפרשים׳ ווען ער
זאגט׳ דוא טפריכֿטט אדר טוטט
דרשן אמן זאל ניכֿט און קייטן׳
אונ׳ דוא און קייטסט
זעלבר:

* (○) *

*

Nf. 1.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-234570-p0019-2

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-234570-p0020-4

דקדוקי

לא תנאף

בשנת תצ"ז

HENR. CHRIST. IMMAN. FROMMANNI

RABBI LIBIDINOSUS JUDAICOGERMANICE

SEORSUM RECUDI CURAUIT

IO. HENR. CALLENBERG
Phil. Prof. Ord.

HALAE
In typographia Inſtituti Judaici
CIↃ IↃ CC XXXVII.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-234570-p0021-0